
Privim ca abonați pe D-nii ce vor bine vroi a primi
două numere unul după altul.

Sposedanicia unui om nou.

(DINU MILIAN).

A casă

Cătră sara zilei de 27 Iunie, vacanția m'a scos din școală. Nu văzusem orașul de trei patru luni poate. Mi se pare schimbat, soarele mai strălucitoriu, aierul mai liber. Dinu Milian simțea picioarele împiedecate ca cel care a locuit mult în închi-soare.

Acasă.

Mama mă întoarce pe toate fețele, inspectează sipetul, bu-lendriile, cărțile; surorile se uită la mine ca la un om nou venit.

Slugile se schimbaseră toate. Sînt străin în casa părinților miei. Sînt fiul regăsit și nici mama nici tata nu înjunghie vițelul cel gras.

— Dinule, unde-s pantalonii cei suri, mă întrebă mama după ce a rescolit toată averea mea.

— Pantalonii? Cari pantalonii?...

O pățisem. Cu trei luni înaintea tata dăduse pentru întâia oară lui Iancu Croitorul de pe strada Primăriei, să-mi facă o pă-reche de pantalonii dintr'un rest de strux. Pare că-i văd și a-cum cenușii cu puchiței negri. Cu pantalonii se întîmplase ceva neobișnuit: îi despicasem într'o zi de la coapsă la călcăie, apoi îi dăruisem feciorului din dormitoare.

— Dinule, pantalonii! Ce-ai făcut pantalonii!

Voiu să povestesc odiseea pantalonilor, dar mă încurc și nu sînt crezut.

— D'apoi bine, spînzuratule, ce, pare-că iești bătut de bani gata și ca resplată primesc o palmă. Dinu înse deși crescut în sîntele învățături ale lui Hristos, nu a întors și ceealaltă față. M'am mulțămît să fac un zgomot de le ieră lehamite tuturor.

* * *

La masă.

Surorile stau înfipite pe scaune. Pun în gură bucatele cu chibzuință, țîn mîinile în jos. Din potrivă ieș stau cu coatele pe

masă, îmbuc fără eleganță, de multe ori mă restorn cu scaunul pe spate și aproape pun picioarele pe masă.

Tata, mama, țigăia Dodo, surorile și slugile sînt indignate,

O cățelușă a țigăiei Dodo „Streniera“ se uita la mine cu ochii ieși de căteia inteligentă și care cunoaște „l'usage du monde.“

— Dinule! Da bine, ai stat cu porcii?

— Ba cu băieții, *mamaie*.

— Da bine la școală ai învățat să stai așa la masă, înghite mai încet, ai să te înnecei.

— La școală. Așa mîncăm la școală.

În sfîrșit mă dau afară de la masă. Din odaia de alături aud cum mama se plîngea că am ieșit un *soiù reu*, că ieia nu a vrut să fiu cu băieții de țeran și că de sigur băetul Casandreii ie tot *mai cum se cade* de cît mine.

Tata tăcea. De mult se lepădase de paternitatea mea.

* * *

Realitatea nu ie numai veselă și rizitoare. Tragicul întovărește totdeauna comicul. Dacă aș încerca să fac teorii literare, aș spune că de aceea tragediile lui Shakespeare au putut trăi și vor trăi încă multă vreme. Ce vrați? Dinu Milian nu de geaba a fost student în litere în vremea lui, tocmai acum cînd a uitat totul vra să se arăte că știe carte.

Dinule vino-ți în simțiri și spune cucoanelor și boerilor cari ascultă istorie cum se cade și fără îmfiorituri.

* * *

Tata se aproriea de al 60-lea an, muncise toată viața, ajungînd din scriitoriu om mai de samă. Dar voise să facă bani și se încurcase cu desăvîrșire. Cu cîți va ani înnainte îi vînduse cu toba moșia. Acum iearăși toba îi amenința casele pe cari iel le zidise, în care ne crescuse, în care gustase fericirea și încercase nenerocirea. Casele lui, singura lui avere, singurul loc în care să se adăpostească, iel căruiea bătrînețele îi zdrobise trupul!...

Apoi o datorie cătră o rudă a noastră îl necăjea și mai amar. Voise să facă un bine și își găsise beleaua. Cînd voiù strînge într'un volum spicele despărechete ale amintirilor mele, voiù vorbi mai pe larg de toate treburile acestea în care falimentul vestitului banchier „Leib Cahane“, are rolul de căpitanie.

* * *

Tata începe să-și piearză mințile.

O dată ieram la masă. Intrase a casă posomorit. A început să ocărească sluga, începe să spuie vorbe neînțelese, fraze fără sir. Privirea-i ie selbatecă și fără țintă. Surorile mama și ieū, începem să plîngem. Puțin cite puțin s'a liniștit.

Acesta a fost întâiul simptom.

Ca să putem trăi stăteam cînd în oraș cînd la vie. Tata avea o funcție ticăloasă care îi strica și mai reu mințile.

Imi amintesc cu groază acele nopți, cînd în edaiea noastră auzeam pașii tatu-mieū.

O candelă numai lumina. Pe furiș tata se apropiea de crivatele noastre și cu degetele lui fierbinți ne deschidea ochii întrebîndu-ne dacă sîntem vii. Noi ne făceam că dormim, dar printre pleopele deschise zăream chipul galbăn al mamei, în privazul ușei, care ne păzea să nu ne facă ceva reu.

Apoi îl vedeam pe tata oftînd și ducîndu-se din nou să se culce. De mine inse nu ieră atît de îngrijit își pierduse nădejdea de-a mă face cuminte. Pe bietelesurori mai cu samă le viră în boală.

Ca să ne scăpe de tata și de fricele ce trăgeam, mama ne-a mutat la vie. Iea ședea și într'o parte și într'alta, luptînd cu boala tatei care propășea și cu sărăciea care din ce în ce ieră mai simțită.

O dată nu am mîncat de cît un feliū de bucate. Mama care nici o dată nu ne arătase starea în care sîntem, ne-a spus că trebuie să ne învățăm și cu nevoiea, poate faci un dram și trebuie să mîninci cum poți.

* * *

Ieră demineța unei zile din August. Un vătăjel vine și spune mamei că ierî sara a găsit printre vii un om care nu putea spune de unde vine și ce caută.

Ieră bietul tata care scapase de sub privigherea slugilor și care o pornise din tîrg pe jos și în amurgul serei spre vie. Căzuse într'un șanț și-și sclintise o mînă. Cînd ni l'au adus ieră necunoscut: fără pălărie, cu hainele pline de glod și necurățenii, rupte și în neorînduală. Mina i-o legase la primărie. La început nu ne cunoscuse.

Apoi puțin cite puțin se linișți își veni în fire și înțelegîndu-și starea lui nu știea cum să explică venirea lui la vie. Mama l'a grijit, la îmbrăcat, i-a pus tot ce știea bun la mînă și ca să-l liniștească, ne-a strîns pe toți lîngă dînsul. Ieram cuminti de frică și atînși de nenorocirea pe care o simțeam puțin cite puțin, deși

bine ieŭ samă nu-mă-am dat atunci. Tata luă din bibliotecă cãrticica „*Marica sau fiica orbului*” și începu sã ne ceteascã. Mama culcatã pe brațele lui adormise fericitã și liniștitã, tata ostentiv închise și iel ochiul. Remãsesem ieŭ și surorile, carisã privim aceastã priveliște tristã, plãcutã și care cît voiũ trãi va rãmânea tipãritã în mintea mea. Obloanele odãiei închise, muștele date afarã; pe un pat tata și mama dormind cu cartea deschisã, la picioarele lor surorile împletind. În fuud Dinu Milian *junior* cetea pe *Monte Cristo*: ierã tocmai locul unde Dantes dupã ce a plîns pe abatele Faria îi iea ieșul și se pune iel singur în sacul în care ierã sã fie aruncat în mare. Mã temeam sã întorc fila ca sã nu fac vuet și de un ceas aceleași linii am cetit. Acum peste atîția ani poate le-ași putea spune pe din afarã.

* * *

Tata ie nebun.

În furia lui nu mai cunoaște pe nimene. Într'o sarã și-a tăiat gîtul cu briciul. Și acum pe fierul instrumentului ieste singele tatei, negru și împunãtoriu ca sfințenia unei moaște. Mama ne-a ascuns totdeauna aceasta. De la slugi aflasem totul. Voiea sã-și curme suferințele moșneagului și a fost împiedecat. În momentele mai luminoase, cu o aducere aminte minunatã întrebã de cutare sau cutare lucru strîns s'aũ pierdut din casã de zeci de ani.

O zi a fost grozavã.

Voiea sã plece pe uliță și împiedecat de poartã care ierã închisã ca un animal selbatec cãuțã scãpare peste ziduri, de pe cari ar fi cãzut mort. Patru sau cinci oameni îi ațineã calea și voieã sã-l prindã.

Ascuns în bucãtãrie priveam astã scenã grozavã: Tata cu pași nesiguri fugînd de la un zidiu la altul, mușcînd, spumînd, injurînd, slugile dupã dînsul, mama spãrieatã rugîndu-l și plîngînd, cîinii lãtrînd pe stãpinul lor. Oamenii se opriserã în dreptul porței și nepãsãtori ca lumea privea aceastã viãtoare de om. Lîngã zãplazul de lîngã bucãtãrie numai douã babe șopteau și se minunau. Nu auzeam de cît vorbele aceste: „Bietul Cuconul Costachi, bietul Cuconul Costachi!...”

Ierã înspre asfințit și soarele pierind roșise orașul luminînd ca la teatru cu foc bengal astã dramã. Obosit, plin de spume, cu straele rupte, cu rana de la gît deschisã ierã, o grãmadã de carne mai mult, așã ajunsese bietul moșneag cînd aũ pus mina pe dînsul,

De frică înlemnisem în colțul bucătăriei.

O dată chiar crezusem că s'a sfârșit cu mine, tata fugărit ieră să între în bucătărie. Noroc că am închis ușa.

Un copil care închide ușa tatu-so.

* * *

Ați văzut cum picură încet primăvara sloiurile de ghieată de pe margiunile coperișelor, tot așa de încet vin și rindurile sub condeiul mieu. Amintirile sînt jalnice, colțurile vâlului ce ridic îmi rump inima și de multe ori tac în loc să povestesc lucruri prea dureroase. Solemnal nu am fost nici o dată, dar dinnaintea părintelui meu nebun simț un felu de respect, ieu care nu am respectat nimic pe lume, în mîntea mea apare chipul șters de timp al tatei și copilăria mea năcăjită. Va crede cine-va că voiesc să-mi resbun. Nu părinții miei știu că mă iubeau. Nu. Dascalii carii m'au învățat și înjosit nu au avut inimă rea; cu toții au lucrat crezînd că fac bine. Dacă azi cetînd aceste rînduri mă vor crede nerecunoscătoriu, le voi strigă cu putere: „Mîniți, nu mă înțelegeți.“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

* * *

Nebunicia tatei mergea din ce în ce mai reu. Prin stăruințele rudelor, un serjent păzea în odaiea bolnavului, veșnic. Dar căntarea în casă ieră cu neputință, nici bani nici mijloace de pază. A trebuit să-l ducă la *Golia*.

Golia! Cine nu a tremurat, trecînd pe lîngă turnul înalt al besericei, gîndind că o dată și iel poate fi adus fără cunoștința și zidit în una din chiliile spitalului de nebuni. Intrînd în curte și stînd lîngă zidiul înalt, la auzul strigătelor și zberetelor nebulilor, de cîte ori nu am ramas gînditori.

Pare că moșneagul știea că de acolo nu va ieși decît ca să moară! Nu voiea în ruptul capului să meargă în trăsura ce-l așteptă. Nu; moșneagul strigă, răcnea, și nu s'a suit decît cu de-asila ca să meargă la *Golia*. O dată tata dus, liniștea întră pentru cît va timp în casa noastră. Mama se ducea des să-l vadă, îi trimetea zilnic lucruri de mîncare și așteptă ceasuri mai bune. Cît despre mine, nu am putut nici o dată să-l vadă acolò. Mama nu mă luă de frică să nu mă spariu de nebuu.

* * *

Pe cînd tata ieră nebun, ieu petreceam vacanția cetînd la *Aritmetică*, la care remăsesem repetent.

Un ofițeriu, ruda a noastră de departe, mă pregătea. În fiecare dimineață, mergeam la dînsul. Dar metoda lui Lenoveanu, îmi stricase dosul și capul. Nu intra și pace în capul mieu știința numerelor. Nu intra nici în ruptul capului. În locul regulilor ce le ceteam tare în capul mieu se arătau favoriții dascalului și piciorul lui gata să mă lovească. Ades, instinctiv, puneam mîna la partea „nenorocită” în tocmai cum Arhimedie și-o pune la frunte, dar fără ca să strig *Eureka*. Ieu nu găseam nimic. Pe vacanța scosesem cartonul din fuudul pantalonilor.

Dar mama ie deznădejduită. Dinul nu vra să învețe. Dinul face prea multe nebunii. Zmeele mele sînt rupte de mama, ades ascunse, nu sînt lăsat să merg la Eduard ca să mă sui pe case și pe catalige. Dinu ie pus veșnic, toată ziua cu ochii pe *Aritmetică* lui Melik. Cu ochii stăteam ieu, dar cu ochii nu se învață. Ca să mă silească, mama dă voie ofițerului să mă învețe carte și cu palma. La început credeam că-i glumă, dar ofițerul o dată a pus mîna pe urechile mele.

Mîna pe urechile mele! Un străin! Înțelegeam să fiu bătut în familie și la școală, căci tata spusese că dascalii îmi sînt ai doilea părinți. De astă dată sînt indignat, îmi iaeu plîngînd pălăries și nimene nu m'a mai putut aduce la lecțiile de Artimetică.

— Dinule ai să mă omori, cum ai nebunit pe tatu-tu.

Acum dădea vina pe mine.

Dar Dinu, simțitoriu pentru un moment, de adouazi începea vicața lui de libertate. De libertate? Vai de astă libertate!

Nu putem face nici un pas fără *voiea mamaiei*. Aveam un tovarăș de zmau, Eduard, care ședea lîngă noi. Plăcerea noastră ieră de-a ne sui pe un grajd din virful căruiea dădeam drumul zmeelor. Nenorocirea mea inse ieră că grajdiul dădea în spre ograda noastră. Cînd ieram mai fără grijă de o dată auzeam țipete din ograda și mama și slugile fugind să mă iee de pre casă. Ieram amerințat cu ștergerea tingirilor și ades orî dosul mieu își amintea pricioarele primite dela Lenoveanu. Mama, pe semne, că să teama să nu se desvețe a casă.

— Dinule ai să mă omori!

Iearăși?...
* * *

Două septembrie.

Sînt trimes la școală ca să corig la Aritmetică. De cu sară îmi căutasem cartonul pentru orî ce întimplare și luîndu-mi si-petul și un gavanoș de brînză zburată o pornii spre școală.

Nemița schimbat. Tot zidurile triste, coridoarele întunecase,

latrinele mîrșave și pline pe înscricțiuni. Aceieași elevi, aceiași pedagogi, aceiași dascăli.

Tot Musteața-Roșie directoriū.

Cînd l'am salutată s'a uitat *chiorîș* la mine și de abia mi-a respuns.

Semn reū!

* * *

Sînt sîngur cu Lenoveanu.

— Fă cel mai mic numitoriū comun al fracțiilor.....

Tac căci în mintea mea socoteam cît de departe ași ajunge dacă s'ar întîmpla să fiū *bombardat*!

— Iei! hai fã, ce tacî și nu lucrezi. Pe semne nu ai învățat nemic, măgariule!...

La acest cuvînt, anul trecut tot deauna știam că picio-rul trebuie să se puie în mișcare.

Mă apropiū de scaun și întorc dosul lui Lenoveanu, așteptînd.

— Da bine, ce te întorci la mine cu dosul, doar nu ai ta-bela în spate....

... S'a schimbat boierul nu ie cum îl știi

Mă întorc cu fața, dar numitoriul comun remîne nedezlegat sârmanul.

— Ai se remîi repetent.

Și Lenoveanu își ie catalogul și pleacă.

* * *

— Domnul Milian! Domnul Milian, strigã portariul prin toa-te părțile.

— Vã poștește în *cãntălerie*.

Intrăi. În fund, la biuroū stă Musteața-Roșie.

Domnule Milian, începū cadentat directoriul, te du a casă, poftim o scrisoare pentru tatăl D-tale.

— Dar cînd să viū?

— Veî vedea.... Să nu mai viū!...

* * *

Să nu mai vin?... Nu pricep. Ieșînd pe poartă deschid scri-soarea care grăea cam ast-feliū!

„Domnul mieū.

„Fiiul D-voastră ne dînd semne de diligență și bună purta-

„re, Direcțiunea vă face cunoscut că nu-l mai poate primi între „bursieri.

Primiți etc.

Directore: Musteață-Roșie.“

Atunci căzû ca un vâl de pe ochii miei. Nimene nu-mi spusese că sînt bursierii. Tata și mama nu-mi destăinuise starea mea. Ieram bursierii și acum sînt dat afară. Toate cele ce le-am suferit mi se explicaû acum, vorbele neînțelese ale unora, muștrările obraznice ale altora. Pe toate le înțelegem.

Mai mult, cugetul mă muștra ca ades mi-am bătut joc de acei cari ieraû bursierii. Insultasem pe frații miei de calicie. Lașul ce-am fost !..

Cînd dădui scrisoarea, mama, căzû pe un scaun. Nu fui muștrat; nici ieû nu am muștrat-o că m'a înjosit și a făcut din mine un băet învățat de pomană.

Toate rudele, toate cunoștințele fură puse în mișcare ca să fiû primit, căci mama auzea cu groază să fiû dat la Liceû sau la Gimnaziu. Dinu cu băeții cei rei! Mai bine ași fi ramas pe lîngă fustele ieî decît să fiû cu băeții *reû crescuți*. Pare-că bine mai fusesem crescut, unde am fost.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

* * *

În acest restîmp de alergări, am fost trimes la vie, unde se culegea poama; Ce fericit ieram printre butucii plini cu struguri, printre flecâii voinici și fetele tinere cari șopteau și rîdeau cînd le priveam lung. Flecâii mă luau în brațe, mă treceau din mînă în mînă și-mi spuneau că am să fiû *un pui de cuconăș!*..

Apoi strigătul *la ciubăr* și ciubărarii ce veniau mergînd în fuga mare spre *cramă*, și acum stau ca zugrăviți în fundul minței mele.

Liceul nu mă spăriea de felii. Din potrive. Auzisem la scoală de vestitiile revoluții cari au avut loc acolo, auzisem cu entuziasm cum băeții se baricadaseră și cum pompierii se încercaû să le stingă cu apă focul revoluționar, pe cînd sobele curgeau în ulițe și se schimbaseră în mijloce de apărare.

În mintea mea mă vedeam și ieû în focul unei asemenea mișcări strigînd: „Moarte sau învingere“. La scoală nu avusem prilejul să văd așa ceva. Mai ales ieû nu fusesem amestecat în nici una. M'am fost măhnit cînd aflai că am fost din nou primit. Acum înse ieram extern.

Nu aveam noroc, pe semne, să fiû revoluționarii.

* * *

În acest timp tată-mieû își sfârmă trupul în cămeşa de
forţă şi gema sub loviturile păzitorilor.

Const. Mille.

Poclonul Țiganilor

Anecdotă populară

Nu ştiu când odată la vr'o zi mai mare,
Cînd acei din țară care mai de care,
Ca supuși pocloane Domnului duceau
Mieî, curcani și alte . . . care ce puteau,
Auzind țiganii hotărîră 'ndată
Ceriul și pămîntul totul să rezbată
Și pe dracu'n patru dac'ar fi să-l facă
Numai serbătoarea nu cumva să treacă,
Fără să găscă vr'un poclon de samă
Dar poclon! . . . să zică Domnul: valeu, mamă,,

Deci încep acuma lucru'n cale-a pune:
Unul spune una, altul alta spune,
Dar din toată vorba tot nimic nu iese,
Mai pe jos de alții ieară-și să se lese,
La țiganî ca dinșii le venea rușine,
Căci putea să-î ridă atunci ori și cine
Unul dă din umeri, altul mai vorbește,
Altul plin de cîndă strigă, fistuește,
Altu'n jos se uită șuerînd de jale,
Alții stînd de-o parte tot se pun la cale.

Un țigan atunce între ieî pășeste:
„Stați, di'ntăiû le zice scui-pă și tușește;
„Mina'n șold își pune ș'apoi le vorbește:
„Ce mai dur la deal la vale,

„V'ați tot, pus v'ați pus la cale,
„V'ați sfădit și v'ați bătut,
„Și nemică n'ați făcut
„Măi ai noștrii!
„Ian mai stați

„Și pe Dediu l'ascultați
„Să vă spue Dediu vouă
„Cît îi una, cîte-s două:
„Toate-s tot cu șartul lor
„Ș'ați luat'o prea ușor.

„Ieu curcan poclon n'ași duce
„Măcar dracul să m'apuce,
„Căci se poate cine știe
„Curcei dracului să-i vie
„Ca la domn în cap să-i sară
„Și vr'un ochiū să-i scoată afară
„Orî vr'un miel gîndiți c'ași vrea?
„Sărăcuț de maica ma! . . .
„Să duc oae ca să-mi zică
„Prost ca oaea? Mămulică!
„Pentru noi aceste nu-s
„Miei, curcani mai toți au dus.
„Ca poclon să-i ducem dar
„Ieu socot ceva mai rar
„Și covașă m'am gîndit
„C'ar fi foarte nimerit,
„Că covașă n'a mîncat,
„Cît îi Domnul de bogat.

Brava Dediu! Brava! strigă toți de-odată
Și din palme veseli toți încep să bată
Toți găsesc că-i bine ș'apoi chiar s'apucă
Domnului covașă ca poclon să-i ducă.

Și-au găsit covașă. Unul așeză

Putina pe capu-și și la Domn plecă.
Iel mergea'nainte. După dinsu'n urmă
Merg de rînd țiganiî. De vorbit nu curmă,
Sfătuesc acuma cam ce urătură
Cînd vor da covașa, spune-vor din gură
Deci aũ zis ca'ntăiul astfeliũ să vorbească
Dînd la Domn covașa „Domnul să trăească!“ . . .
Iar ceilalți în urmă vor ura și ieî
Doamna și copii și supușii săi

Cînd la domn ajuns'aũ toți zicînd în gînd
Urătura care le venea la rînd,
Mai întăiũ întrat'a, cum aũ fost vorbit,
Cel ce-avea covașa. Pragul a pășit
Dar din urmă ieatã unul la cãlcat
La opinci pe-o-ațã, iel s'a'mpiedecat
Și-a cãzut covașa toatã s'a vãrsat
Iar de ciudã-afuncei zis'a necãjit:
„Berechet al naibeî fii afurisit“
Iar ceilalți de-a rîndul zis'au fie-care
Cum pe drum vorbise fãrã vr'o schimbare:
„— Și Doamna, Domnița. . .
„— Și ale beizadele. . .
„Toate pãn la una mari și mititele. . . .
„— Și-a lui neamuri toate. . . .
„— Și moși. . . .
„— Și nepoți. . . .
„— Și oștirea'ntreagã. . . .
— Și supușii toți. . . .
— Și noi cu covașa. . . .
— Și ieu robul sãu. . . .
— Da, Amin s'ajute Sfiutul Dumnezeũ.

Th. D. Speranță.

D. Dr. Manouvrier și crierii femeii!

Of! își zice cetitoriul, iear crierii femeii, iear Manouvrier, iear grame. Se vede că avem de respălit păcatele strămoșești de vedem așa de des același lucru, căci de și nu mai am gust să-l cetesc, totuși singur titlul de pe copertă mă innădușe de ajuns. Și uită-te, poftim, cînd ieram să cetesc în liniște „Contemporanul” tocmai atunci ce-mi văzură ochii: Manouvrier, crierii femeii, un lucru așa de uzat așa de banal că-ți strică pofta de mîncare pe cîteva luni. Trebuie să fii femeie ca să scîrții mereu cu atîta îndărăptnicie același lucru.

Nu știu legile gîndirei omenești, dar îmi vine a crede că cam acestea vor fi cele întăi gîndiri ale acelor cari văzîndu-se biruiți nu mai au ce zice alta de cît că chestiunea crierilor a ajuns nesuferită, că am vorbit atîta despre dînsa în cît a ajuns nesuferită, ba vor zice că ține chiar loc de vomitiv.

Nu ie de mierat de va fi așa; bine înțeles că nu pot avea interes pentru o chestiune priu care li se sfarmă cea din urmă și cea mai tare baterie. Cu ce aer declamătoriu nu auzeai acum un an și pe cei mai mărginiți la minte: „Ce sînt femeile pe lingă noi, iele cari au crieri așa de ușori, și nu ie dovedit că cu cît un animal ie mai inferior cu atîta are și crierul mai mic. Noi bărbații sîntem stîlpîi luminei, unde ieste între femei un Büchner, un Moleschot etc. Bărbații întrețin focul științei ca vestalele focul sacru.” Cu asemenea discuție puteai pierde zile întregi fără să scoți la capăt. Idolul bărbaților ieră cîntariul, și cît li ie de reu voitoriu acum! Ce vor face? Sigur de ar avea putere l’ar sfărîmă cum fac Chinejii cu idolii ce și-i cred protivnici.

Așa ne ametișe de cap, așa ne fărme case că nici nu mai încercam a gîndi că poate nu ie drept. A trebuit un escitant puternic, ca articolul D-lui Delaunay, în „Revue Scientifique” pentru a ne desmeți din buimăceala în care ne aflam. De la început încă ne minunam de ce se vorbește de greutatea absolută a crierilor și nu de cea relativă, de ce țin samă de aceasta pentru animale și pentru bărbat și femeie nu. Lucrul nu părea curat; toți strigau că femeia are crierii mai mici de cît bărbatul, absolut. Vedeam înse că oameni însemnați ca Spencer, Conta, etc dovedeau că trebuie de luat relativ. Ieată ce zice Conta în „Teoria Fatalismului”: „Anatomia compărată arată că pe toată scara animalelor, începînd de la cele mai inferioare până la om, puterea inteligenței ieste în raport constant și crescătoriu mai întăiu cu greutatea și pe urmă cu gradul difirențierei crierilor. Animalele cele mai inferioare n’au de obicei de cît ganglionii și niște rudimente de crieri. Su-

indu-ne pe scara animală se adeverește că animalele cele mai inteligente sînt tocmai acelea cari au un crier mai dezvoltat, atît în privința greutății cît și a diferențierei. De obicei, crierul cel mai greu ie și cel mai inteligent. Dacă la prima vedere se pare că se găsesse multe abateri de la această lege, după puțină gîndire numai, se vede că ele nu sînt de cît aparente. Așa de ex. o furnică e mai inteligentă de cît un ore-care pește cu crierul foarte mare. Dar pe lingă puțința unei calități superioare a crierului furniceii, e de observat că acest sistem slujește a imprima mișcare la niște organe deosebite, și *presupunind toate celelalte lucruri egale, crierul trebuie se fie cu atît mai mare cu cît corpul animalului e mai greu și mai voluminos*“. (pag. 25 ed. franceză).

E natural că cetînd asemenea lucruri trebuia să ne vie în cap ideea de a încerca cum ie la femeie crierul relativ cu greutatea corpului. Mai cu seamă lucrul fiind ușor, de vreme ce în fie care carte de anatomie găsești greutatea medii ale trupului și ale crierului la bărbat și la femeie. Și după cum cred că cetitorii „Contemporanului“ au văzut găsirăm un rezultat foarte bun pentru noi desmoștenitele societății. Dar știți vorba cînd norocul ori nefericirea să leagă de om apoi se țîn grapă. Așa e și cu noi; trec cîteva luni de la cele scrise în „Contemporanul“ și ieată că Dl. Manouvrier vine și dovedește științific și pe larg ceea ce spusesem în treacăt și făgăduiește a reveni asupra chestiunii.

Cu ce poftă de canibal așteptam fie care număr din Revistă pentru a vedea implinită făgăduința!

Ce vroiți, iubirea de sine ne conduce pretutindene, și mai cu seamă cînd vezi că suferi, cînd te vezi nedreptățit. Cînd gîndești că prejudiciile mină în mină cu egoismul nenorocesc omeneirea. Intre ceialalți paria ai societății ne numărăm și noi femeile, și nouă ca și acelora ni e închisă calea de a ne lumina de a duce o vieată omenească, de a nu atîrna de nime. De ce venirea unei fete pe lume scirbește deobștie pe mame? De ce, mă întrebați de ce? Pentru că simte durere gîndindu-se ca aceleași suferinți, aceleași neajunsuri așteaptă și pe copilul ieii. Cine n'a auzit de sute de ori fraza: „fetele n'au nevoie de atîta carte“, trebuia să zică roabele; căci ie știut că stăpînii pe ieii se cred înțelepți, ieii trebuie să aibă cheea știinților, iar robii să știea numai aceea cît le va folosi stăpînilor, fără să le poată sluji și robilor spre a se emancipa de jug.

„Dar să venim la fapt. În „Revue Scientifique“ de la 17 Fevruarie 1883. D-l Manouvrier zice că nu trebuie de observat numai în bloc factorii cari sînt în legătură cu dezvoltarea crierului, ci că trebuie de luat fie care a parte. Cu scopul acesta D-l Manouvrier, a

început cercetări asupra greutatei scheletului, asupra diferitelor părți ale acestuia, asupra raportului ce se află între crier și dinsele.

Adresându-se chiar la funcțiune D. M. arată că puterea medie la 65 de bărbați în vîrstă de 25 până la 45 de ani nefăcînd nici o muncă cu mîinele, s'a rîdicat la 56 de chilograme după dinamometrul lui Mathieu; și puterea mijlocie a 52 de femei în aceleași condițiuni s'a rîdicat la 33 de chilograme.

„Asemenea fapte merită să fie luate în samă, căci autoriul a arătat cît ie de falș de a compără chiar greutatea crierului cu greutatea corpului.“

În alt loc D-l Manouvrier arată că deosebirea ce se află între crierul femeii și al bărbatului vine de la deosebirea grozavă a sistemului osos și muscular, și anume că la bărbat aceste sînt mult mai dezvoltate. Așa că femeea se deosebește de bărbat mai cu samă la acele părți cari sînt strîns legate cu mișcarea.

„Ar fi dar o minune ca femeea să aibă tipul parietal, dacă ie drept că zona mișcătoare a crierului ieste tocmai acoperită de zonă parietală a craniului. Dacă din contra regiunea parietală a femeii ie mai mică de cît a bărbatului atunci regiunea frontală și occipitală trebuie să predomineze la femeie.“

În scurt, numeroase măsurări făcute asupra diferitelor părți ale craniului și cifrele culese de Broca și Manouvrier aduc la următoarea concluzie: „Regiunea frontală ie deopotrivă dezvoltată la un sex ca și la celălalt, relativ cu craniul; dar în cealaltă parte a craniului regiunea parietală predomnește la bărbat, și regiunea occipitală la femeie. Așa că cranul bărbătesc are tipul fronto-parietal și craniul femeesc tipul fronto-occipital.“

Mai lămurit putem zice: relativ cu trupul femeea are crierul mai greu de cît bărbatul, și fiind că proporțional cu crierul partea frontală ie deopotrivă de dezvoltată, relativ la trup partea frontală a femeii ie mai mare de cît a bărbatului.

Sofica Nădejde.

Știință la Dl. Macedonschi

Mulți oameni lipsiți de știință, de rușine și de bun simț mi-a fost dat să văd, dar mărturisesc că d-lu Macedonschi redactorul „Literaturului“ din București i-a întrecut pe toți. La alții măcar se cunoaște că înțeleg ieși singuri dreptatea celor ce-i criticaseră; nenorocitul D. Ma-

cedonschi inse după ce face greșeli neiertate unui băet din clasa a II gimnazială, n'are măcar bunul simț de a se îndreptă după ce i se vîră în ochi nesocotitele fraze ce a scris și tipărit.

Innainte de a ajunge la chestia *viermilor de cada-vre*“ mă mier cum de n'are Dl. Macedonschi vre un prieten Doctor în medicină, ori student la medicină sau la științele naturale, care să-i fi spus: „Taci, frate, nu mai merge cu înainte, te-ai picilit o dată, ajungă-ți „ Cu atîta mai mult mă mier, cînd vād între colaboratii revistei Bucureștene, *veterinari* și un domn Th. M. Stoeneșcu care, dacă nu mă înșel, se află și la redacția „Spitalului“

Ieu afară de dovezile ce voiū aduce și cari cred că vor convinge despre adevărata stare a lucrurilor pe oricine afară de pe d-lū Macedonschi și pe cîțiva feticști mai fanatici, mă propun să meargă dl. Macedonschi însoțit de „prietinii d-sale“ și de un domn din partea mea la dl. profesor *Brinză*“ să-l întrebe dacă are dreptate Dl. Macedonschi, cînd scrie că *viermii din cadavre se fac din forțele chimice ale materiei în descompunere aflată în contact cu aerul* (vezi „Literatorul“ pag. 596 An III No. 10) Am luat ca arbitru pe D-l Dr. Brinză, pentru că nu poate fi presupus de părtinire pentru noi de vreme ce a fost criticat în „Contemporanul“ (1)

Mă luăm încă și altă măsură pentru a convinge și pe acei dintre cetitori cari n'aū poate destulă pregătire spre a putea înțelege care din doi are dreptate: ieu sau dl. Macedonschi. Acest mijloc poate va convinge și pe însuși dl. Macedonschi că se înșală. Ieată și mijlocul, să pună dl. Macedonschi pe toți prietenii d-sale din țară și din străinătate să caute de vor găsi o singură scriere ieșită în cei din urmă două zeci de ani în care să se spue

(1) Poate inse merge, cit din partea mea, la dl. *St. C. Mihăilescu* la *Dl. Saba Ștefănescu* ori la *Dl. Sihleanu*, etc.

negru pe alb că viermii din cadavre se fac nu din ouă de muște, cum am zis ieū, ci din *forțele chemice ale materiei în descompunere în contact cu aerul.*“ După ce, cum iese sigur, toate cercetările vor rămănea zădarnice și dinpotrivă va găsi de sute ori și în scrierile oamenilor de știință celor mai însemnați tocmai ceea ce spun ieū, cred că se va convinge și dl. Macedonschi că prea s'a grăbit a mă numi „măgăriū“, „om lipsit de știință“, etc.

Lucrul cel mai trist din toate iese că cunoștințele științifice cele mai simple lipsesc până la așa grad în cit un om așa zis cult, care trebuie să fi învățat liceul a remas tot cu ideea că *viermii de cadavre se fac din materia animală fără părinți.* Negreșit deci că tot așa va fi cr. zind de viermii din cireșe, de limbricii etc.

D-I Macedonschi se crede că apără *heterogenia sau generațiunea spontană!* D-sa se leagăna cu speranța, vai înșelătoare, că „Dacă domni de la *Contemporanul* ar fi citit *Zoologia* ce-mi recomandă cu atita grațiozitate ar fi văzut că această cestiune iese de un domep cu totul mai înalt de cit acela compatibil (?) cu niște cărți elementare de studiu,--înse,--tot într'o vreme,--s'ar fi interesat poate, să citească cercetările științifice cele mai recente (?) și ar fi aflat, că asupra modului de naștere al viermilor, există o serie (?) de teorii cu totul controversate între cari, cea mai de admis pare a fi și versiunea adoptată de mine, versiune ce consistă din afirmarea că „*viermii de cadavre nasc din forțele chimice ale materiei în descompunere aflată în contact cu aerul*; iar nici de cum din ouă de muște sau de rață!“

(Vezi Liter. pag. 596. Art. III No 10)

leū repet încă o dată că acuma nu iese în lumea științifică, nici o discuție în privința originii viermilor de cadavre, ci că se știe cu desăvîrșire fără îndoială că așa numiții viermi sînt larve de muște și anume ale unei muște numită: *Sarcophaga mortuorum* (1)

(1) *Sarcophaga mortuorum* legt ihre Eier an menschliche Lei-

Să citez și dintr'un prieten înfocat al lui Pouchet șeful heterogeniștilor din Franția nu pentru alta, ci numai pentru a dovedi d-lui Macedonschi că acei ce apără generațiunea spontanee nu cred că viermii de cadavre se fac din materie organică, ci că știu foarte bine că se fac din ouă de muscă, ori cât de caraghioz s'ar părea lucrul d-lui poet „izbutit“ de la *Literatoriul*.

„Filosofii și învățații din vechime au avut toți cum am spus, simțirea că ieste o spontaneiparitate: guzganî, șerpî și cîrțițe puteau să se facă din pămînt; broaște, pești de tot felul, din glodul mlaștinilor; *insecte din carnea în descompunere*. (Am subliniet pentru dl. Macedonschi, ca să vadă că în vechime se credea cum crede D-sa acum). Aristotel însu-și crede că pișcarii (șiparii) se fac din glodul din riuri.

„Aceste idei fură primite pretutindinea în știință, până în veacul al XVI-le. Crezînd pe Aristotel, veacul de mijloc și renașterea primiră fără de cercetare, teoriile celor vechi în această privință, dar pe urmă, învățații folosindu-se de microscop, se împărțiră în două lagăre și în curînd își putură împotrivi nume vestite.

„Cel întâi dușman al heterogeniei (cum o înțelegeau cei vechi) fu Redi, doctor florentin învățat.

„În 1658, vesti Academiei *del Cimento* (a experienței), al căreia membru ieră, că „viermii ce se fac în cărnuri sînt produși de muște și nu de cărnurile înse-și.“

„Pentru a dovedi această idee, acoperi cu un „tiul“, cărnuri ce putrezeau, și arătă că nu se făceau viermi, întimp ce vâlul ce le încunjură ieră acoperit cu ouă puse de insectele, atrase de miros.

„Experiența ieră hotărîtoare și deși resturnă id-ei crezute de veacuri, trebuiră să plece capul înaintea ade-

chen, die in offenen Gewöiben beigesetzt werden. *Ihre Larven sind die Leichenwürmer*. Zoologie von Ludwig K. Schmarda, II Band: pag, 121 Wiens 1872 Wilhelm Braumüller. Adecă pe românește, *Sarcophaga mortuorum* își pune ouăle pe trupuri de om, cari stau în bolte deschise. *Larvele ieș sînt viermii de cadavre*.

vărului (Va face tot așa dl. Macedonschi? Ne îndoim).

(Pag. 36 L'Origine de la vie par le Docteur Georges Pennetier, avec une préface par le Dr. F. A. Pouchet. Paris I. Rothschild Éditeur, 1868).

Iată ce mai zice la pag. 34 „Heterogenia“ de care ne vom ocupa acum nu poate produce de cît organisme vegetale sau animale, de felul celor citate până aici, adică cu o structură foarte simplă.“ Iar între animalele citate, cum vă puteți încredința nu se văd și larvele de insecte.

Mai ciudat de cît toate ieste faptul că dl. Macedonschi se întemează, ca și prietenul d sale de la „Binele public“ pe *Pasteur*, pe Pasteur dușmanul cel mai neînpăcat al generațiunii spontanee, nu a viermilor de cadavre (de aceștia nici n'a fost vorba în lupta pentru generația spontanee), dar chiar a fermentilor. Te uimești și te întrebă cu ce cugetă Dl. Macedonschi, cu crierii oră cu picioarele, cînd cetești: „Dumnealui, pe cît se vede, ieste lipsit cu totul de cunoștinți, căci într'altfelu ar fi cetit cît de în treacăt teoria fermentilor, ilustrele descoperiri ale lui *Pasteur*, principiul pus înainte de *Leibnitz*? sau cel puțin faptul pozitiv în știință că *fermenții* sînt începutul vieții *organice*, născută din materia sau vieața *anorganică*, și că, însă-și descompunerea unei materii animale sau vegetale nu ieste de cît o fermentare *putridă*.“

Nu prea văd ce are a face chestia fermentilor cu origina viermilor din cadavre cari sînt larve de muște; dar D-l Macedonschi s'a pus să mă doboare cu nume mari! Să vedem deci ce a zis Pasteur despre fermenți, ași putea să trimet pe D-l filosof-poet la *Chemica* de Ponj, dar mai bine să-i citez cite ceva între altele și de la unul care crede în generația spontanee, adică de la D-l Dr. Georges Pennetier pag. 57 din L'Origine de la Vie. Paris 1868: „Se văzu atunci producindu se un fenomen destul de ciudat, chiar acei ce socotea heterogenia nevrednică de a ocupa spiritele serioase și credeau că i-au dat cea de pe urmă lovitură, se uniră în

„potriva leșului ieî. De teamă ca nu cumva barierele ce-i
„pusese Academia să nu o împiedece de a se naște din
„nou în public, se îndreptară către public, ținură lecții
„fără plată. Astfeliū vedem pe Domniū Milne-Edwards,
„Claude Bernard la facultatea de științe, pe D-l Coste la
„Collège de France“, pe D-l Pasteur însuși la Sorbona,
„spunînd pe catedră că chestia ieste judecată, că cele
„mai din urmă lucrări ale laureatului Academiei (ale D-lui
„Pasteur adecă), au pus'o în numărul ipotezelor cari și-
„au făcut timpul.“

Pe urmă voiū cită din prefața aceleea și scrieri ur-
mătoarele cuvinte ale lui Pouchet, șeful celor ce cred în
generația spontanee, pentru ca să vadă D-l Macedonschi,
cum de bine știe D-sa ce vorbește, citînd pe Pasteur în
potriva mea. Dar lucrul nu mă face să mă mier, ieste
cunoscută „Beția de cuvinte“ de care pătimea patronul
D lui Macedonschi, D-l Urejche și se înțelege ca boala
aceas'a molipsitoare a trecut și la D-l Poet-filosof-inspec-
tor al monumentelor istorice, etc, etc. D-l Pouchet zice
la fața *ajv* a prefeței: „După ce au ascuns cu îngrijire
„lucrările protivnicilor lor, încoronau lucrarea îmfațosînd
„experiențele lor ca cel de pe urmă cuvînt al științei D-l
„Pasteur (iea sama D-le Macedonschi) cită pe ale sale ca
„trebuînd să *convîngă pe ori cine*, așa a zis D-sa (Comp-
„tes-rendus 1860, t. 50, p 306) Altă dată în mijlocul
„strălucitei noastre companii, vestea că va doborî toate
„capetele hidrei heterogeniei.“

Prin urmare rămîne de știut prin ce minune Pasteur
dușmanul generațiunei fără de părinți a celor mai sim-
ple ființi veșuitoare s'a prefăcut pentru D-l Macedonschi
în autoritate pe care mi-o citează ca să sprijine ideea
„neștiințifică“ a D-sale că viermii din cadavre se fac din
materile în putrezire și nu din ouă de muscă (*Sarco-
phaga mortuorum*, dacă ie vorba de oameni ori și de alte
muște dacă ie vorba de alte cărnuri în putrezire).

„Să ferească D-zeu, cum zice poporul, și pe puiul
„cel de șerpe“ de filosofia D-lui Macedonschi.“

D-l Macedonschi temându-se să nu mă apuce *sincopă* (gîndiți că-i glumă, are idei și de medicină D-l poet-filosof-inspector de monumente) la vederea unei cărți serioase de știință, are îngrijirea a-mi cită o frază din „Le lendemain de la mort“ al lui *Figuer*. Pentru ca să vedeți ce bine înțelege D-l poet cele ce citește și de sigur și pe cele ce le scrie vă copiez fraza citată: „Materia corpului omenesc nu se distruge; iea nu face de cît ași schimba forma și sub această altă formă recompuie noui substanțe organice.“

Întăiu fiind că D-l Macedonschi spuue că în bieata broșură periodică „Contemporanul“ (Pentru ce „bieată broșură“, cînd numește pe „Literatorul“ „o revistă?“ Poate pentru că „Contemporanul“ iese de un an și jumătate numai, orî pentru că are numai „trei mii de abonați“. pe cînd „Literatorul“ are „o mie două sute;“ orî pentru că noi n'am avut încă cîntea de a spune asemenea nesocotințe ca facerea viermilor de cadavre fără de părinți?!) stilul ieste ridicol, ne luăm voe dea întrebă pe cetitori ce feliiu de limbă românească știe D-l Macedonschi, cînd scrie: „iea nu face de cît a-și schimbă forma“ în loc de „iea își schimbă numai forma“, Și cît de corectă formă ieste „noui“ că înmulțit femeesc de la „nouă“?

D-l Figuer ieste dintre heterogeniști, dar cum am spus heterogeniștii cunosc ceva mai mult decît D-l Macedonschi, apărătorul caraghios al lor, istoria științei și experiențele lui Redi prin urmare, pentru a îndrăzni să spue că larve de insecte se fac fără ouă. Apoi în paza de mai sus nu vedem de cît că materia dintr'un corp mort poate cu timpul formă alte substanțe organice, lucru cunoscut, și care n'are a face cu viermii D-lui Macedonschi.

La pag. 516 care va rămănea ca o pagină nenorocită în „Literatorul“ și pe care mai tîrziu va voi D-l Macedonschi să o șteargă cu orî ce preț dar va fi prea tîrziu, găsim fraze cari ar arăta, dacă, bine înțeles, presupunem pe autoriu logic, că D-sa nu știe că din ouăle de

fluturi se fac omide și apoi din acestea fluturi și că omizile sînt pentru ochi curat viermi. Apoi negreșit că nu știe că viermii din cereșe sînt iară-și făcuți din ouăle unui feliu de flutur cunoscut. Cît despre viermii ce se fac în cărnurile de vacă lăsate vara să putrezască și țerani știu că se fac din ouă de muscă albastră și chiar îi și numesc mușită. Prin urmare ieată viermi din ouă de muscă.

Dacă ar fi să combat generația spontană așa arată ideile celor mai însemnați naturaliști materialști, cari prin urmare n'au nici un folos de a nega această generație. Ași cită pe „Haeckel“ pe „Wundt“, pe „Gegenbaur“, pe „Charles Martins“, pe „Jules Soury“ — și chiar pe „Lange și „Herbet Spencer“, dar ie vorbe de viermii de cadavre și nu de infuzorii de aceea las generația spontană pe altă dată. Ideea tuturor ieste că chiar dacă cele mai inferioare ființe viețuitoare „monerele“ se fac acuma prin generație spontană, faptul n'a fost încă probat prin experienți și că numai pentru aceste ființi se poate admite că în adevăr cel puțin la început au trebuit să se nască prin individualizare din protoplazma aflătoare în oceanele primitive. De aice și până la viermi (larve de insecte încă) ieste treabă. Ne temem numai să nu se facă cumva viermi și din geniul celui mai mare poet român, cum singur se nmește, cu atita modestie D-l Macedonschi.

Ioan Nădejde.

Flori de Carpați

de Zaharia Antinescu Ploesti 1882.

(Sfîrșit.)

Mă ierte cetitoriul dacă cu tot „respectul național“ ce-l am pentru D-l Antinescu, am zăbovit atita cu a doua parte a criticeî mele. Gîndiți numai că acest lucru pentru mine ie o adevărată clacă și îmi veți da dreptate. A ridica necurățeniile făcute de alții, socot, că nu ie lucru așa de atrăgătoriu. In acest res-timp am primit o mulțime de scrisori cari îmi spun că zădarnic

critic pe D-l Antinescu, de vreme ce D-sa ie mai pe jos de ori ce critică. Socot că a se pune din acest punct de vedere ieste a se pune pe un teren fals; ca noi nu cugetă toată lumea și medio-critățile și nulitațile cum zice D-l Măiorescu nu trebuie încurajate. Mai luați în samă că „poetul“ (?) Antinescu în virtutea meritelor sale poetice ieste membru al unei academii din Italia (Stella, dacă nu mă înșel). Ce ar zice un italian, cînd ar cunoaște „poezia“ D-lui Antinescu? Apoi chiar laude publice i s'au adus D-sale Nu mai vorbese de decorații, și de aceea trebuie să-l arătăm întocmai cum ieste, fără umbră de merit poetic. Am păscuit din „Frația Italo-Romîna“ cite-va rînduri cari vor proba ce ie critica la noi:

„Florî de pe Carpați, ale institutorului Zaharia Antinescu
„din Ploești. Ie o adunare de poeșii din care iese un delicat mi-
„ros al naturei și o ardentă iubire de patrie; unele sînt dedicate
„martirilor noștri căzuți pe sacrii cîmpî de onoare în apărarea
„patriei. Noi consiliem cetirea acestui elegant volum tuturor acelor
„cari aū cultul patriei și iubesc afecțiunile tinere și suave și voesc a
„petrece cite-va oare în seninele și profumatele orizonturi ale i-
dealului.“

Ați cetit; și mai zică cine-va că nu avem datorie de-a lupta contra cotropirei literaturii noastre de aceste plâzmuiri fără merit.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

* * *

Vorbem de stilul de bătălie al autorului în No. trecut.

Mai ieată un specimen:

Să nu-și vază consoarta, părinți, amici, copii.

Ferească sfîntul, un băiet din bătălie nu ți-ar spune „Mușchi de porc.“ Tot deauna „de mascur;“ tot așa la stimatul D. Antinescu: „consoartă,“ nu „femeie.“

* * *

„Să venim la „ardenta iubire de patrie“ a autoriului. D-sa ie grozav. Socoate că sîntem „Romani“ fără nici o picătură de alt sînge.

„Așa fără vedere cînd patria mi-ar cere

„Să-i apăr libertatea și dreptul suveran

„Ași merge cu ardoare, lupta-m'ăși cu plăcere

„Alături cu frații s'arăt „că sum Roman“

„S'arăt, că 'n aste vine unū „nobilū“ sînge cură,

„Alū căruiea sorginte ie lîngă Capitolū

„Ca Mucius Scevola de și-șu orbū din natură

„Mi-ăși da și viața pentru alū mieū popolū.

Cît ie de „belicosă“ D-l Antinescu cînd scrie din fundul odăiei! Carol Scrob, un poet acesta, a știut resboiul, l'a simțit, la gustat și nu face atîta zgomot ca institutorul Antinescu, „Romanul“ din Ploești.

Maniea „națională“ a autoriului îl face să ne înșire pomelnicul tuturor domnilor :

„Cu care spuneaî lumea de gloria străbună,

„De Mircea, Mihaiū, Ștefan, Corvin și alți“

„Ce 'nvinse tirania ascunsă 'n semilună.

„Și 'n luptă inimizii fugeaū, zdrobiți, „desculți.“

Pe semne își lepădaseră ciobotele ca să poată fugi mai iute, sau D-l Antinescu îi desculță pe nenorociți „inimici“ pentru a întruchipa o rimă la „mulți“?

* * *

Voiū analiză poeziile cele mai ridicule. D. ex „Odă la punerea temeliei Liceului din Ploești.“

Aici găsim versuri „poetice“ de acest calibru:

„Căci din ast palatū eși-vorū fii voștri cu mindrie

„Deveni-vor Mihai, Ștefan, Mirci, Corvini, Vladimiresci,

„Vomū avea Cavuri și Lincolai, „Washingtoni de Romanie,“

„O'Conelli și ieroi ca Manta, Garibalzi și frați Buzești.

Lipsește numai „Poetul din Ploești“ ca să avem și „Tribou-leți de Romănie.“

Apoi :

„Municipiū, Guvern, Țeară, Prinți și toți ce se ostenește“

„Benefactori și Profesori; toți să-și aibă parteā lorū.

* * *

„Aniversarea triennală a secțiunei din Prahova“ ne dă asemenea cite va exemple vrednice de citat:

„Fondindū o societate pentru poporulū Romînu

„Dă putere și acelorū ce susțin Instrucțiunea“

Apoi iear un pomelnic :

„Voi, o umbre glorioase! Ieșiți astăzi din morminte

„Lazarū, Șincai, Clain și Maior, Mureșianū și Văcărești

„Bălcescū, Țichindealū, Cărlova a. m. d. . .

Un poet american a pus constituția în versuri, D-l Anti-

nescu, socoate, că face poezii numărînd pe toți scriitorii romîni.

Trec asupra „Omagiului la sacra urnă a lui Ștefan cel mare.“ Cetiți-o și veți vedea. Trec de asemenea asupra „Hebreului Etern.“

Venim la „Crucea Roșie.“

„Azi fruntașii națiunii prin ofrande pe altare :
„Iear matronele romîne se întrec a le-aduna :
„Chiar *junimea studioasă* și-ofer premiile care
„Priimite recompensă vor oștirea a le da.
Frumos devotament, dar proastă poezie !

„Și Comerțul, industria, arta, clerul și știința,
„Azi aleargă să depuie toți talantul ce mai au
Și țerîna strămoșească saltă astăzi „românește.“

Țerina care saltă *romînește* ? De ce nu Chinezește !

În „Marșul bravilor“ auzim cu admirare că :

„Romînul ieste mare și neam de împărat.“

O fi ! Dar numai neam de poet nu ie D-l Antinescu.

* * *

Am văzut cum poetul din Ploești se închină cu respect național prințului Oscar Gustav Adolf al Suediei. După aceasta poetul face diplomație arătînd cum Romîni s'au înfrățit cu Scandinavia, de sigur pentru vr'un scop mare, luarea înapoi a Besarabiei, poate.

„Sognefeldul și Carpatul azi șoptesc în amicie
„Apoi Istrul și Tornea murmură ca niște frați
„Și de astăzi înnainte o frumoasă armonie
„De la Nord se va întinde pân' la Istru și Carpați.

Aceste toate pentru că Gustav Adolf a avut nefericirea să treacă prin Ploești și D-l Antinescu să-i dedice o poezie :

„În momente matinale ieū dedic cu umilință.“

Exagerări ridicole de șovinism și mărire națională falsă găsim la tot rîndul. Așa am arătat cum cum Onor. D Antinescu ne face plăcerea de a fi Romîni „pur sang“ apoi cum în mod poetic aduce pe terenul versurilor D-sale : industria, Comerțul și mormîntul străbunilor cari saltă *românește*. „La fiecele

Romîne“ ieste o adevărată propagandă pentru industria națională căci crede D-l Antinescu că :

„A poporului cangrenă arsă trebuie cu foc
„Cu foc sacru de vergine care vindecă pe loc.

Mărturisesc că n'am înțeles de fel acest „foc sacru de vergine care vindecă cangrena poporului.“

„La ficele Romîne“, un hohot numai de ris: D-l Antinescu numără toate produsele naționale întocmai cum ar face-o D-niî Ioan Ghica sau A. D. Xenopol :

„Imbracați toată suflarea în costum național
„Faceți din poporul nostru un popor industrial
„P'ale noastre cimpîi mîndre pascu oițele lănoase
„Și cu-a duzilor frunzeturi cresc gîndacii mătăsari
„Țara noastră-i abundentă în produse *industrioase*

Ar fi trebuit de adaos și „poeticoase.“

Dar să nu socotiți că D-l uită pe poeți; din potrivă spune „ficilor romîne.“

„Stimulați și pe Poeții să-și lea în mîna ale lor Lyre.“
Mai întaiî construirea frazei „pe poeți“ miroase reu; apoi dacă ași ști care din „ficile romîne“ a făcut crima „să stimuleze“ pe D-l Antinescu, i-ași aruncă în față blăstamul tuturor aceloră cari au fost siliți să audă și să simtă că poetul din Ploești „a luat în mîni a sa Lyra.“

Tot în „ficile romîne“ găsim că dîusele deși „vestale“ de și „vergină inocente“ din a căroră „pleoape apar mure viorele (?)“ totuși aū devenit mume și:

„Iucă de la sinul vostru pun-ți fașia tricoloră
„Preste scutecele care înfașoar' p'ai voștri fiî.

Copii înfășați „național.“ Ieată o idee pe care congresele economice ar trebui s'o puie la ordinea zilei.

„La Statua Libertăței“ iearăși ie-plina de haz. Ar fi prea lung să citez bucăți căci ar trebui s'o copieze întreagă. Trec la „Omagiū la Capitala României“:

„A urbelor matronă, cetate principală.
„Fu mîndră și voloasă în starea 'n care iești
Iești faru României iești „stea națională“.
Și numele-ți ie dulce; „Cetate București!“

Respect național, brinză națională, birt național, știință națională, toate sînt naționale la noi până încă și „stelele“.

Să mai cităm :

„In tine residează civismul, modestia ;
„Iești demna metropolă a țerei românești
„Iești brava avangardă; 'ți ie dat să porți făclia
„Civilizațiunei prin stoluri păgînești.“

Nu vă spuneam ieș : D-l Antinescu voește numai decît să fim apusul Bulgariei și ceea ce Hugo ieste pentru noi, să fie D-sa pentru Bulgaria, pentru Turcia sau Armenia, mai ales că „ceta-tea (?) „București are un Rege și o Regină iubită de popor“ și că ie doamnă :

„Să ai comerțul țerei și industria
„Științi, artă, guvernul și un corp legiuitor“.

Numai unul? Pentru numele Sfintului Zahariea, dar atunci iești radical, poete, vrei suprimarea senatului. Tare mă tem că vor zice că iești socialist, mai ales că oamenii sînt rei.

* * *

Dar văd că sînteți obosiți și ieș de asemenea. V'ași ținea mai mult, căci cartea D-lui Antinescu ieste un adevărat izvor de monstruozițati de tot soiul. Vă iert inse căci v'ași chinui prea mult și știu că nu ați făptuit nici o crimă pentru a vă ispăși păcatul prin acest chin.

Cu ce să încheiș?

Cu însă-și morala ce-o va trage cetitoriul din critica ope-rei D-lui Antinescu, — care se arată cu totul lipsit de bunul simț pentru a putea înțelege că poate fi bun profesor, bun român, dar nici o dată poet bun și de talent.

Și cu aceasta sîrșesc închinîndu-mă cetitorului pentru cea din urmă dată cu „respect național“.

Emil.

hrănirea artificială.

(sfârșit).

Prin urmare zice D-l Quinquaud putem închee, că sub înfriurirea acestei hrăniri : I-iū Vărsările au încetat pe cît și sudorile ; II-lea Cu creșterea gustului de mîncare, au crescut și puterile ; III-lea Greutatea bolnavilor a crescut cu totul ; IV Tusea și scuipatul au scăzut, apoi s'au trecut de tot ; V Nutrirea organismului s'a îmbunătățit cum dovedesc analizele făcute de Yvon și Debove ; „ureea“ s'a înmulțit în timp ce cîtimea urinei s'a impuținat.

	20 Octombrie	10 Noembrie
	începutul trătărei	21 de zile după început
Volum.	2300	1600
Reacțiune	de abiea acidă	curat acidă
Uree (la litru	7 gr. 25	21 gr. 25
(pentru 24 de casuri	16 gr. 67	34 de rame
Albumină	Urme	Foarte multă

VI-lea Semnele fizice se schimbă ; să notăm pe ale flegmei, în timp ce semnele de înviroșare tot remin, Plămîile scot mai mult acid carbonic.

Pentru a putea hrăni artificial pe bolnavi s'au născocit instrumente și anume țevii de cauciuc de feliurite mărimi și cu pîlnii de sticlă, etc. Inghițirea țeviei se face cam greu de la cele dintăiū încercări mai ales la bolnavii îndărătnicî, dar cu răbdare și chiar slăbind prin doctorii simțirea farinxului se reușește a viri țeviea de cauciuc până în stomah.

Debove a hrănit pe cei dintăiū dintre bolnavii căuțați de dînsul cu lapte și bulion în cari punea carne crudă rasă pe răzătoare și gălbănușe de ou. Incepea cu puțin, dar peste cîte va zile tot măbind porțiile ajungea să dea unui bolnav la două mîncări sau trei : doi litri de lapte, 200 de grame de carne și zce ouă.

La bolnavii din urmă Debove a întrebuintat pulbere de carne foarte fină amestecată cu lapte sau cu bu-

lion. Ieată cum face pulberea de carne, iea carne de vacă fără grăsime, fără spîrcuri și fără tendoane (vine cum zice poporul), o hăcuește până ce o preface într'un feliu de aluat, o usucă pe table iufierbîntate până la 90 de grade, o pisază în piuliță, o cerne printr'o sită fină de mătășă. Această pulbere ieste foarte fină. Această pulbere ieste foarte fină, se păstrează bine dacă o ținem la uscat și un gram dintr'însa folosește cît patru grame de carne.

Innainte de a hrăni pe bolnavi trebuie să căutăm cu mare grijă să nu fie stricată mîncarea.

De curînd a întrebuițat cu folos pulbere de lapte. Dujardin Beaumetz (De l'alimentation forcée des phtisiques. Bulletin de thérapeutique, 15 noemvrie 1881) D-sa întrebuițază amestecul următoriu: carne crudă, 150 de grame, 4 ouă și un litru de lapte.

Cînd nu-i diaree, dă mai întăiū 3 sau 4 linguri de untură de pește, 5 linguri de peptone, apoi amestecul de mai sus.

Dacă se întîmplă diaree nu dă peptone nici untură de pește.

Mult sfătuește autoriul articolului, D-l Quinquaud să nu se întrebuițeze de cît la mare nevoie doftorii adevărate, căci prea adesea turbură mistuirea.

După cercetările autoriului ieste bine a întrebuițā mai ales carne hăcuită umedă, pulbere de lapte și pulbere de carne, căci acestea se mistue mai bine.

In privința dozelor autoriul sfătuește să se înceapă cu 25 de grame de pulbere de carne la fie care mîncare, une ori chiar cu mai puțin; dacă stomahul mistue bine, se mărește doza, se micșurează dacă se întîmplă ceva reu; în curînd stomahul se deprinde și se poate dā până la 400 de grame pe zi. Totdeauna trebuie de cercetat pe bolnav ce mîncări mistue bine și ce mîncări reu și de ținut samă de spusele lui.

D-l Quinquaud crede că hrănirea artificială trebuie de urmat „mult timp“. Chiar cînd bolnavul are gust de

mîncare tot trebuie măcar o dată pe zi de dat hrană prin țevie.

Cu toate acestea hrănirea artificială nu ieste lipsită de primejdii și doctorul trebuie să ție samă de mulțime de lucruri. Sînt bolnavi la cari se întîmplă din această pricină spazme la stomah și la unii ieste chiar de părăsit orî ce încercare de hrănire silită. La alții trebuie de luat samă și de dat hrană, cînd n'au fierbințală, altfeliu varsă. La alții insfirșit laptele produce diareii foarte rele.

Deși după spusele autoriului, nu trebuie să ne închipuim că prin hrănirea silită s'a învins tuberculoza, totuși de se vor putea scăpa măcar parte din bolnavi, tot trebuie de întrebuintat unde ieste cu putință.

După „Revue scientifique“ No. 17. 1882.

T. U.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Oamenii cu coadă.

Sînt sau nu oamenii cu coadă? Mulți vor respunde că nu, ori vor zice că ideea ieste o superstiție a poporului, etc. Totuși gîndind bine n'ar părea așa de ciudat lucru, dacă la unii oameni s'ar afla și coadă, de vreme ce cum se știe acuma cu siguranță răstrămoșii noștri îndepărtați aveau coadă foarte bine crescută. La noi în fie care sat veți auzi că s'au întîmplat pe la dînșii oameni cu coadă (strigoii, cum le zic țeranii), îi spun că s'au făcut cercetări într'o vreme cînd nu ploa și că s'au găsit oameni cu coadă. Nu știm dacă în spitalele noastre s'au întîmplat să se afe asemenea cazuri, ieste de crezut că nu, căci atunci s'ar fi făcut de bună samă zgomot prin ziare. Ori cum ar fi înse, îndoeala în privința oamenilor cu coadă nu mai are acuma loc, de vreme ce s'a dovedit că se află asemenea oameni priu cercetări făcute de oameni de știință. Vom cită cazurile nouă cunoscute, din cetire.

În „Revue scientifique“ No. 7 de la 17 Fevruar 1883 că D-1 Zaborowski a comunicat secției de antropologie că între sorțarii din arondismentul al XVIII s'au dovedit doi cu coadă. Unul o avea lungă numai de un centimetru, altul de 5 sau 6. Se înțe-

lege că această coadă nu ieste de cît un rudiment și nu o coadă cum se cade. Tot o dată spune D-l Zaborowski că Max Hortels. a găsit 19 cazuri de oameni cu coadă. D-l Arloing în discursul ce a ținut înaintea societăței de antropologie de la Lyon a pomenit de o fotografie făcută în Cochinchină de către D-l Tirant, membru corespondent al societăței și care îmfațoșază un băet cu coadă. („Revue scientifique“ No. 5. 3 Fevr. 1883. pag. 158 colona a doua). Decî oameni cu coadă sînt.

I. Nădejde.

*Scrisoarea la Egipteni *)*

(sfîrșit).

Cînd muri Champolion în vîrstă de 43 de ani lăsă gata manuscriptul celei mai mari gramaticî a ieroglifelor. Știința Egiptologiei a înaintat întemeindu-se pe scrierile lui, acuma s'a ajuns la așa de mare cunoștință a ieroglifelor și a limbei egiptene în cît se poate ceti cu siguranță un sul de papirus tot în același felu la Petersburg ca la Londra sau Berlin.

S'a adevărit știința egiptologilor prin descoperirea și cetirea altei inscripții în ieroglife, în demotic și în grecește, descoperită de Lepsius la Cauope. După regulele date de Champollion nime n'ar fi înțeles aceste ieroglife altfelu decum arată inscripția grecească alăturată. Nu-și poate cinevă face cu ușurință idee de suma de cunoștinți căpătate în priviuța vieței și istoriei egiptene prin cetirea ieroglifelor. Pentru a da o idee de cele mai nouă descoperiri, traducem aice revașul lui Brugsch, citat și în „Neue Welt“ după care am prescurtat și în mare parte tradus acest articol:

Siout **) 2 Mart 1881

„Am onoarea de-a face institutului (***) următoarea comunicare. Patrusprezece zile înainte de moarte, mă chiemă Mariette pașa, președintele așa de jelit al Institutului, la patul sau de boală și mă rugă, să fac o îndatorire lui și științei. Iel singur nu știea ce însemnătate putea avea îndatorirea cerută.

„In anul trecut chiar înainte de călătoria lui în Franția,

*) Vezi No. II an. II.

**) Capitala Egiptului de sus.

**) Revașul a fost trimis institutului egiptologic din Cairo.

căpătase Mariette pașa veste, că se deschisese un monument în formă de piramidă („Mastaba“ le numea Mariette) aflătoriu pe un podiș pustiū la resărit de Saccara, de cătră niște Arabi în slujba muzeului. Iei desvăliseră intrarea care se afla spre Nord și deschisese coridorul conducătoriu spre camerele din lăuntru. Coridorul ieră lung de 36 de metri și în toată lungimea îi ierau părăreții acoperiți cu ieroglife printre cari se cetea la fie care pas numele „Pepi“ și „Merira“ încunjurate cu inelul eliptic de care am pomenit în No. 11.

„Tot o dată imi spuse Mariette, că Arabii au mai descoperit intrarea altei piramide foarte aproape de cea dintăiū și că gangul și camera morților ieră și la aceasta plină de ieroglife.

„Mergi mine, mă rugă iel, la „Saccara“, cercetează amindouă piramidele și fă-mi cunoscut cît mai iute rezultatul cercetărilor. Poate vei face mare slujbă științei.“

„In demineăța zilei de 4 Ianuarie pornii cu fratele meu Emil la Saccara. La 9 în sara aceleeași zile putui să-i trimet pe scurt o dare de samă. Ieată ce-i făcui cunoscut :

I-iū. Monumentele dezgropate sînt adevărate piramide.

II-lea. Piramidele aceste cuprind : una mumiea regelui „Pepi“ care poartă adesa și numele „Merira“ cealaltă mumiea regelui „Men-ra“, fiul cel mai mare al lui Pepi din dinastia a șesea din Egiptul vechiū.

III. Secriile de granit, cari cuprindeau mumiile (trupurile îmbălsămate, ale celor doi regi, se aflară la locul lor. Inscriptiūi ieroglifice împodebeau căpatele și părțile de pe lături ale secrilor. Acestea dovedesc că Pepi și Menrera ierau regi.

IV. Mumiea lui Pepi s'a aflat în stare bună, deși de mult fusese prădată de juvaeruri și de alte lucruri prețioase ce va fi avut.

V. Piramidele aceste sînt cele mai vechi morminte regești cunoscute, cu ieroglife. Inscriptiūile ne arată nu numai numele faraonilor, ci și multe citații din „Cartea morților“ a Egiptului vechiū.

VI. Inscriptiūile pomenesc de Steaua Pothis („Sirius“), de constelația Sahir („Orion“), de planeta „Venus“ adecă dovedesc cunoștinți astronomice chiar în timpul dinastiei a șesea care după Brugsch a domnit pe la 3000 înainte de Hristos.

VII. Tălhari au străbătut de mult în piramide au prădat și stricat totul.

VIII. Descifrarea numeroaselor ieroglife săpate sau zogrăvite ieste de mare însemnătate pentru știință. Ne descopăr aceste ieroglife pentrucea dintăiū dată cunoștința exactă a părerilor teologice și a istoriei unei epoci, care până acuma lăsase amintiri numai în cîte-va nume mitologice aflate în grădinile de la

Gizeh și Saccara. Inscricțiunile dau lămuriri cu totul nouă asupra limbei, etnologiei, sintaxei și modului de scriere al limbei celei dintăi a Egiptului.

„După ce ascultă revașul mieu imi apucă Mariette mîna și-mi zise cu glas slab. Mîi de mulțămiri pentru vești. Ceea ce-mi spui ieste foarte însemnat și prețuește cît Serapeum, pe care l'ai văzut și l'ai studieat cu mine acum treizeci de ani. Dar vedea voiū ieū aceste piramide? Imbrătoșază-mă și adă-mi vești în curînd!“

După cîte va zile mă întorsei la Mariette. Nu mai putea vorbi. Îl văzui pentru cea din urmă dată. La 18 Ianuarie muri.

„Pierdui un prieten, care mă iubise de la 1850 în coace. La 18 Ianuarie 1850 imi deșchisese pentru întăea-și dată Serapeul.“ Se numea „Serapeum“ templul zeului sub pămîntean, de la Memphis. — Articolul ieste după „Die Neue Welt“ aproape traducere pag. 379, 390, 403 anul 1881 Leiptzig.

X.

Mare descoperire!

Nu ieste dat orî căruī muritoriū a spune lucruri nesocotite crezîndu-se încă că alții greșesc și nu iel însuși. Asemenea noroc a avut D-I Macedonschi care s'a azvirhit în științā ca un selbatec cu ideī la modā cu cîte va sute de ani în urmă. Ieată înse un Domn care se iscalește în modul următoriu:

„P. Georgescu.

„Institutorū și membru în comitetulū de Numismatică alū Clubulū profesoralū din Craiova.“

Ce numismat va fi fiind D-I P. Georgescu nu știu, dar știu atîta că s'a făcut nemuritoriū prin următoarea frază publicată în „Voacea romană“ No. 10 pag. 9: „Zimbrulū i-ste uā spečā de calū (erō nu de bou, după cumū dicū unii) și-a fostū și în munții noștri Carpați, êusō acumū nu mai este.“

A draculū descoperire, nu-i un singur naturalist ca-

re să nu pună zimbrul între boi, căci așa samănă. Zimbrii ce mai trăesc în pădurea de la Bialovița și în Caucaz, pe cât și „bizonii“ rudele lor de aproape din America sînt boi ca toți boii: au copită despicată, rumegă, au coarne și cu toate acestea deșteptul numismat de la Craiova spune cu despreț că ieste calū zimbrul și nu bou cum cred unii!! Se vede că D-sa își inchipue că deosebirile între bou și cal sînt așa de mici în cît ieste cu putință ca unii să zică că zimbrul ieste cal și altul că bon!!

Ferice țara care are asemenea specialiști și vai de copii cu asemenea institutori!!

Verax.

Angina difterică, cauza și tratamentul iei.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

D-l Dr. Trouessart⁴ a publicat în No. 9 de la 3 Mart 1883, un articol despre descoperirile cele mai nouă în privința anginei difterice. Consiliul național de sănătate din Philadelphia a însărcinat pe Doctorii „Wood și Formad“ să facă cercetări, cercetările s'au făcut și au reușit. Consiliul național de sănătate va publică în întregime cercetările autorilor; dar până atunci D-l Trouessart s'a luat de pe un articol publicat în „Proceedings of the Academy of natural sciences of Philadelphia, 1882. p. 435,“ intitulat: „Despre natura contagiului difteritic.“

Cercetările s'au început încă din anul 1880, dar se ajunse la rezultate bune în anul 1881. În primăvara anului 1881 ieră la Ludington, orașel pe malul lacului Michigan o epidemie foarte omoritoare de angină difterică. D-rul Formad merse acolo și află mai întâiu că epidemia se întîmplase într'o măhala așezată peste o mlaștină astupată cu faină de lemn. Mai toți copiii ierau bolnavi, o treime chiar murise. Dr. Formad cercetă mai multe cazuri, luă mai multe membrane de cele ce se fac în gît, făcū autopsie unui copil mort și păstră mai multe bucăți pregătite ditr'insul. În toate cazurile cercetate singele ieră plin de ciuperci microscopice, unele slobode, altele adunate cîte mai multe la un

*) După No. citat din „Revue scientifique“.

loc, altele virite în globulele cele albe din sânge. În toate organele ierau ciuperci, dar mai ales în rărunchi. Din cercetările făcute la Philadelphia urmează că în unele epidemii nu se află în sânge ciuperci, pe cînd în altele, foarte multe. Deși cum vom vedea mai în colo nu se încapă îndoială despre faptul că ciuperci (*Micrococcus diphthericus* Cohn.) pricinuesc angina difterică.

Cu materialele aduse de la Ludington se făcură multe experiențe asupra animalelor. Hultuirile făcute sub piele, în mușchi și în trahee dădură același rezultat: locul unde se făcea hultuirea se acoperea cu o materie liquidă cenușie, înprejurul căreia se făcea o inflamație locală, animalul se îmbolnăvea și murea după foarte puține zile. Cînd făceau hultuiri în gîtlej se făceau membrane și se întindeau în trahee și în gură. Singele ieră plin de „micrococi” și în multe cazuri și organele dinăuntru. Micrococii atacă mai întăiu globulele albe, străbat într'însele și se văd cum se mișcă. Prin lucrarea lor, arătarea globulelor se schimbă și le vedem pline de ciuperci, cari de la o vreme rup globula și materia din lăuntru iese sub formă de masă neregulată, străvezie, plină de micrococi. În membranele false ce se fac în gît încă se găsec globule albe pline de micrococi: chiar măduva oaselor iese plină de globule albe cu micrococi. Boala astfeliu pricinuită ieră angina difterică și puteau să se îmbolnăvească animalele și unele de la altele.

Remănea de știut dacă ciupercile ierau în adevăr pricina boalăi. Cercetările lui „Curtis și Satterthwaits”, din New-York, au dovedit că contagiul difteriei constă din păticele solide: în adevăr dacă strecurăm bine apă în care am pus să stee membranele difterice, apa nu mai poate pricinui boală, în timp ce materiile solide remase pe strecurătoare pricinueau cu ușurință difteriea. D-rii Wood și Formad strecurară urină de la bolnavi și materiile solide remase pe hirtiea de strecurat ierau mai primejdioase de cît membranele chiar; deci micrococii din urina bolnavilor pricinuesc difterie.

Se făcură culturi în feliurite liquide și de o dată se văzu că se produc aceleași ciuperci, dacă se întrebuintau materiale aduse de la Ludington și dacă se întrebuintau de la bolnavi de angină ordinară neprimejdioasă cunoscută sub numele de „angine couenneuse.” Dar micrococii de la Ludington se înmulțiră mult mai iute și tinură până la generația a zecea, adecă se tot înmulțiră, dacă se luan din o cultură și se semănau în alt licid; cei de la „angine couenneuse” nu se înmulțiră de cît până la a patra sau a cincea. Prin urmare tot același feliu de ciupercă se află și la difterită și la angina neprimejdioasă.

Çercind să pricinuească difterie la iepuri de casă cu ciu-

perci din cultură se dovedî că se putea desvoltă boala cu cele din a doua generație, iar cu cele din generații mai depărtate nu. Decî ieată că se petrec lucrurile întocmai ca în cercetările lui Pasteur asupra fințelor organice cari sînt pricina holerei găinelor, a charbouului, a boalei „mal rouge des cochons“. D-l Trouessart nu ne spune, dacă Doctorii americani au făcut și hulturii după metoda lui Pasteur, de sigur că ar fi dat același rezultat ca și în potriua boalelor citate mai sus. În adevăr Doctorii americani au dovedit că ținînd la aer membranele pline cu micrococi din ceî mai primejdioși îi slăbeau așa că nu mai puteau pricinui boala.

Ieată ce cred autorii acestor cercetări despre difterie. Un copil capătă angină catarală simplă sau o inflamație a laringelui. Micrococii din gură găesc loc potrivit și încep a crește și a se înmulți. Se înțelege că primejdiea boalei vine de la puterea ciupercilor, dacă sînt slăbite prin contactul cu oxigenul vieța nu-î amenințată, dar dacă cad pe părțile inflamate ciuperce venite de la unul bolnav de difterie, atunci se face și la acesta difterie și ieste primejdie. Cea mai simplă angină catarală, ca și difterita ieste molipsitoare, numai difterita ieste mai molișitoare.

Până aici ieste o prescurtare a articolului D-lor Wood și Fermad făcută de D-l Trouessart și tradusă aproape în întregime în românește.

Credem folositoriū a arătă acuma și tratamentul întrebuintat cu mare folos de D-l Trouessart și de alții.

Acuma se înțelege pentru ce folosește „acidul sulfuros“, precum și „pastilele de sulfur“ în potriua boalei. În general acidele, precum zamă de alămie ori bomboane acre folosesc, căci se știe că ciupercile nu pot trăi bine de cit într'un mediu alcalin. Doctorul P. A. Fontaine de pe la 1881 a făcut cunoscute efectele bune „ale sulfurei de calciū“, D-sa a îngrijit dela 1874—1880, 444 de cazuri dintre cari 347 la copii și i s'au întîmplat numai 44 de cazuri de moarte și anume 15 cazuri s'au întîmplat înainte de timpul de cînd începū a dă sulfură de calciu. Pe lingă aceasta mai dădea zamă de alămie. Prin această metoda mor 10 la sută, pe cînd după altele scapă 10. Dr. Trouessart zice că în tot deauna, cînd se întrebuintază această metodă de la început sau și numai înainte de otrăvirea singelui se capătă rezultate minunate. Tot o dată spune că doctoriile puternice pentru a pricinui vărsarea fac mult reu, că pot face să capete copilul difterie mai ușor. Dacă trebue numai de cit să verse ajunge „ipecacuanha“, care nu așită atita membranele mucoase.

Stropirea cu apă fenicată în odaea bolnavilor o socoate Dr. Trouessart foarte folositoare. Totuși zice iel sulfura de calciu

se pare că ieste îndestulătoare mai totdeauna. Prin ajutoriul iei se preface o boală primejdioasă într'alta foarte rar omoritoare, dacă se brănește bine bolnavul și i se dau dotorii cari să-i ție puterile. Nu mai remiue de îngrijit de cit o angină simplă sau o bronchită și doctorul are înpotriua acestora destule mijloace.

Dacă, precum cred, diiteriea de la noi nu-i de felul iei mai primejdioasă de cit în Statele unite și în Franția ar trebui să se ajungă și la noi cu aceleași leacuri tot la același rezultat. Luerul ar fi destul de imbucurătoriu și ar fi bine să se facă încercări :

X.

*Origina ființelor viețuitoare. **

Se știe acuma că combinațiunile organice cuprind toate cărbune și că chemiea organică ar putea fi numită „studiul combinațiunilor cărbunelui.“ Cele mai multe din aceste combinații au fost așezate în serii, altele nefind încă bine cunoscute nu se știe dacă fac parte din seriile cunoscute ori dacă formează serii nouă.

Seriea cea dintăi ieste „seriea“ numită „grasă“, pentru că cuprinde „untul, untdelemnul, seul“ și alte „corpuri grase“ naturale. Tot în seriea grasă se află și „zăharurile,“ probabil și „substanțele cromăloase“ precum și celuloza. Combinațiunile citate formează terminii cei mai complicați ai seriei, cei mai simpli sînt mulțime de combinațiuni de cărbune și de hidrogen, cari formează punctele de plecare ale celorlalte combinații mai complicate și cari cuprind și oxigen. Multe dintre carbunele de hidrogen s'au făcut prin sinteză și cred că nime nu va sta la îndoeală că toate carburile de hidrogen se vor putea face prin sinteză, adecă fără lucrarea unui organism vin, de a dreptul din cărbune și hidrogen sau dacă nu de a dreptul cel puțin din alte combinații făcute prin sinteză. La fie-care carbură corespund serii de combinațiuni, precum: alcooluri; aldehi-

(*) Vezi No. 14,

de, acide, eteruri. Multe din acestea au fost făcute prin sinteză pornind de la carburele fundamentale, între acestea voi cită alcoolul sau spiritul ordinar, acidul acetic sau oțetul. Tot dintre alcoolurile acestei serii ieste și „glicerina“ care se scoate din toate corpurile grase și ieste cunoscută de toți, acuma înse se poate face și prin sinteză. Corpurile grase ca untul, untdelemnul, seul, etc au putut fi făcute din glicerină și din acidul stearic, margaric, oleic. Ieste drept că aceste acide încă n'au fost făcute prin sinteză, dar fac parte din aceeași grupă cu acidul formic, acetic, etc cari au fost făcute și de bună samă că urmînd lucrările asupra seriei se vor face și acidele complicate ca cele din corpurile grase și atunci vom putea avea prin urmare și corpuri grase făcute fără lucrarea organismelor vii. Glucosa se pare că ieste un alcool pentatomic, iar zăharul de trestie, emterul corespunzătorii acestui alcool. In anele de chimie de la Paris se spunea că s'ar fi reușit a face prin sinteză lactoza un feliu de zăhar, ori cum ar fi înse sinteza corpurilor zăhăroase nu poate întîrziea. Crohmala și celuloza se prefac ușor în materii zăhăroase și ieste de crezut că ne vom putea urca și de la zăharuri în sus spre dîsele. Atunci seria grasă va fi toată făcută prin sinteză.

Altă serie ieste cea „aromatică“ corpul cel mai simplu din această serie ieste o carbură de hidrogen numită „benzină“. Această serie cuprinde ca și seria grasă carburii de hidrogen, phenoluri, alcooluri, acide, amine, amide (între cari „ureea“). Multe din aceste combinațiuni au fost făcute prin sinteză între altele și ureea cu dirivatele ieî. Nu încape îndoeală că numai cercetări se se facă și cercări și vom avea toată seria prin sinteză. Tot din această serie voi cită o mulțime de colorii precum „anilina“ și cu devivatele ieî.

In timpurile mai nouă s'a văzut că mai ieste o serie anume cea „pyridică“ despre care s'a publicat lucrări însemnate. In aceasta se fiă alcaloidele naturale

precum „chinina.“ Din cercetările făcute avem dreptul de a aştepta pentru un timp nu tocmai îndepărtat producerea chininei şi a altor alcaloide prin sinteză şi nu din vegetale cum s'a făcut până acuma.

Din grupa urică care n'a fost încă pe cât ştiu pusă în una din seriile de cari am vorbit, dar nici în alta străină, s'aŭ făcut prin sinteză foarte multe corpuri aproape toate. Până în timpul din urma nu se făcuse încă corpul fundamental al acestei grupe „acidul uric,“ de curînd înse a fost făcut prin sinteză la Viena. Cum ne spune D-l Dr. P. Sigmund în „Medizinische Blätter. No. 45. 1882“ D-l Dr. Horbaczewski a făcut acidul uric din „Glycocol“ şi „uree“ în laboratoriu pentru medicină aplicată a D-lui profesor E. Ludwig.

Prin sinteza „acidului uric“ avem făcute prin sinteză un număr foarte mari de combinaţiuni însemnate. Înainte de toate din acidul uric se face alloxana, acidul aloxanic, acidul mosoxalic, alloxantina, etc... acidul parabanic, acidul allanturic, hydantoina, pe urmă, sarcina, xantina, creatina, creatinina, guanidina, theobromina, cafeina, etc. Toate aceste corpuri cu nume barbare se pot acuma face prin sinteză şi avem prin urmare mai toată grupa urică. Între acestea găsim „theobromina“ care iese partea lucrătoare din şocolată, şi „cafeina“ din ceai şi cafea. Aceste două au fost făcute de curînd din xantină, care se poate căpăta din acidul uric supus la lucrarea hidrogenului cînd iese din combinaţiuni şi atomele deşi n'au format încă molecule. În „Organul societăţii farmaciştilor din România“ No. 1 III Bucureşti „vedem că D-l E. Fischer din Erlangen a căpătat cafeina şi theobromina din Xantină.

Grupa urică pare că trebuie de lipit lîngă cea aromatică, căci „ureea“ face parte din seria aromatică, şi acidul uric poate fi privit ca făcut dintr'o uree mai complicată.

Ajungem în sfîrşit la substanţele albuminoase, aceste substanţe au o cempziţie încă reu cunoscută, ceea

ce împiedecă sinteza lor; dar prin deosebite metode se caută a afla chipul cum se formează aceste substanțe în natură și apoi când se va afla ușor se va face și sinteza lor. Din cercetările făcute până acuma se vede că substanțele albuminoase se pot preface într'un număr mic de substanțe cu totul hotărîte, de la acestea ieste de crezut că ne vom putea urcă la sinteza albuminei și la a protoplazmei.

De și ieste dovedit prin teorie că protoplazma poate fi făcută prin sinteză, totuși când se va face chiar sinteza înaintea noastră, cel puțin atunci nime nu va mai îndrăzni să zică protoplazma n'a putut să se formeze în apele oceanelor primitive prin sinteză.

De la protoplazma aflătoare în apă ca o simplă combinație chimică, putem trece la despărțirea în părțile deosebite cari se pot hrăni și înmulți în marea, adecă la ființi asemănătoare cu monerele de acuma cari nu-s nici măcar celule adecă n'au nici simbre nici învâliș. Vom vedea în alt număr cum de la celule ne putem explica formele ființelor viețuitoare mai superioare.

(Va urma).

I. Nădejde.

Lipsă de bun simț.

Avem o socoteală mai lungă cu D. I. N. C. Săruleanu, de la „Scoala română“ din Ploești, dar până ce vom regulă-o pe aceea va mai trece ceva timp, acuma ieste vorba de o învinuire ce ni se face chiar la începutul articolului D-sale.

„Amă cititū mai multe numere din revista „Contemporanul“ din Iași care „privesce ca abonați pe Domniile vorū bine voi a primū douē numere unulū după altulū“ chiar și decă n'ar-cere să fie abonați, „zice D-sa, nu se unește prin urmare cu metoda noastră, dar atunci nu se unește nici cu a „Scoalei romine“; căci cetim în No. 3 de la 15 Februarū la pag. 72: „De oare ce ne credem în drept a

consideră ca abonați pe toate onor. persoane, cari au avut bună voință a primi primele două numere ale „Scoalei Romine“ etc, Iei D-le Săruleanu ce facem noi altă ceva de cât D voastră? Ieste înse o deosebire și anume că noi nu amenințăm că vom publica numele celor ce vor fi primit numere și apoi nu vor voi să ne plătească. Noi îi ștergem și pace. D-v. voiți să-î faceți să vă plătească de frică. Cum se face oare că D l Săruleanu nu și-a dat încă dimisia din Comitetul de redacție al „Scoalei romine“; dacă face și aceasta întocmai ca noi, ba încă mai mult? In adevăr ieată cum scrie D-sa despre această metodă: „Fie, meargă și asta. Multe s'au vădută în lume, pare că „marea lotărie de la Hamburg nu ne trimete și ea pînă „și plicuri în cari să închidemă scrisoarea de comandă. „Ce să dici, și face cineva negoțulu cumă poate și cum „găsește de cuvîntă.“

Sfîrșim arătînd și umilita noastră părere că mult mai bine ar fi ca oamenii cari nu canosc o chestie științifică ori literară pentru dînsii, să se pună pe învățat iar nu pe făcut jurnale cu scop de-a lumina(?) poporul. Pentru ca să nu remie îndoeală despre cine anume vorbesc lămarit spun că țintesc pe D-nii: Ienescu, Eliadi și Săruleanu de la „Școala romină.“ Ieste ușor a tipări cîteva coale de hirtie și apoi a numi pe cei ce se vor îngrozi de monstruozițările cu cari le vei împlera: „dușmanii ai naționalității romine, ponegritori ai laboarei românești, zoiți, invidioși, etc.“ Mai pe sus de toate necinstit ieste a vorbi de lucruri de cari n'ai nici o idee, cum face D-l Săruleanu cînd vorbește de „naturalism și de socialism“, tot cu atita pricepere ca și Nastratin Hogeia. Dar despre acestea altă dată, voiî dovedi în alt număr cit de mult se precepe D-sa la Darwinism și la istoria familieî.

Ioan Nădejde.